

Havs- och Kustfiskarnas Producentorganisation

Sverige ek. för.

hkpo.se

Mastvägen 6, 43274 Träslövsläge – Telefon +46(0)340 372 50 – info@hkpo.se

Jordbruksverket
Jönköping

LLUH, Hyltebruk

Slutsatser och förslag efter genomförd förstudie beträffande projektet: ”Bevara Yrkesfisket i Halland”

Förstudien till projektet ”Bevara Yrkesfisket i Halland” har utförts under tiden november 2016 till september 2017. Det har skett genom medlemsmöten, intervjuer av fiskare, utvärdering av arbetsgruppen, samt genom uppstart av en webbsida för kvotbyten.

Projektet startade upp på allvar i och med ett medlemsmöte på Campus i Varberg där Thomas Höjrup, Köpenhamns universitet, hade bjudits in för att delge erfarenheter hur det danska systemet tog sin början och hur det år 2006 övergick till ett fullskaligt ITQ-system med köp- och säljbara kvoter (undantaget kustkvoter som avsattes till de allra minsta båtarna att fiska på).

Den danska processen tog sin början på samma sätt som med det fiskesystem som Havs- och vattenmyndigheten (HaV) införde den 1 januari 2017 i det svenska demersala fisket - årliga individuella överförbara kvoter, där tilldelningen av kvoter baserades på ett historiskt fiske under perioden 2011-2014.

I Danmark var det mer uttalat från start att deras initiala system skulle leda fram till ett ITQ. Enligt HaV är så inte fallet i Sverige. Myndigheten hänvisar till att systemet tillkommit endast för att klara landningsskyldigheten, annars finns risk för att ett enskilt fartygs överfiske av en begränsande art kan stoppa allt fiske för det redskapet. HaV:s inriktning med det nya systemet är att ansvaret läggs på en individuell nivå över vad som fångas och att kvottäckning finns för detta.

Thomas Höjrup, tillsammans med fiskare i Thorupstrand, såg tidigt vikten av att ”hoppa på tåget i tid” för att rädda kvar det lokala fisket. Lösningen de fann på var att samla ihop de lokala fiskarnas kvoter till att förvaltas i ett gemensamt sällskap. På så sätt klarade de att stå emot uppköp och dessutom bli mer kreditvärdiga i bankerna, något som möjliggjorde för lån som de sedermera kunde använda för att köpa in kompletterande kvoter på marknaden. Idag är Thorupstrand det enda lokala fiske-samhället i Danmark som inte bara lyckats överleva utan också står starka inför framtiden. Det har möjliggjorts tack vare att de i ett tidigt skede såg vikten av en lokal samverkan och att fiskarna befann sig på ungefär samma nivå med sitt fiske.

Genom att intervjua alla våra medlemmar i Halland har vi skaffat oss en bra insikt i hur fiskaren upplever det nya fiskesystemet, vilka svårigheter/möjligheter som de ser och givetvis vilka fiskemöjligheter de tilldelats av olika arter.

Studien visar på, så som vi befarat, att en väsentlig del av kvoter på fisk har hamnat utanför hallandsfisket. Också bland våra medlemmar är fördelning mycket skiftande med 5-6 båtar som tilldelats den största andelen fisk av olika arter. Att det slår så fel beror på den av HaV valda referensperioden 2011-2014. En tid då stora områden i Kattegatt var stängda till skydd för torsken enligt torskåterhämtningsplanen, något som tvingade flertalet hallandsfiskare att gå över till ett selektivt kräftfiske med rist, vilket givetvis minskade på fångsten av alla arter av fisk. Studien har också tittat på de nuvarande begränsningarna för hallandsfisket.

Eftersom flera av de kvoter som kan fångas i Kattegatt är gemensamma med Skagerrak, och fisket efter fisk i Skagerrak i högre grad kunde bedrivas under referensåren, kom därför mycket av dessa kvoter att hamna utanför hallandsfisket.

Beträffande kvoten på havskräfta är den tillräckligt stor och utgör därför ingen begränsning i hallandsfisket - de flesta har fått en tilldelning som är större än de normalt fiskar upp. Det som i framtiden riskerar att begränsa skaldjursfisket är istället bifångster av fisk som det saknas kvottäckning för.

Den ojämna fördelningen av kvoter på fisk är ett reellt hot på flera sätt. Det gör det dels svårare att finna på kollektiva lösningar, dels blir de få båtar i Halland som har fått till sig en del fiskemöjligheter av fisk mer attraktiva att köpa upp av ett mer storskaligt fiske och fiskeresurserna riskerar därmed på sikt att försvinna bort från det lokala fisket.

Som nämnts ovan är det inte tydligt utstakat att det kommer att införas ett ITQ-system i Sverige. Det saknas därför anledning eller möjlighet för hallandsfisket till att agera i linje med att så blir fallet. Samtidigt skymtar en del av ITQ-systemets avigsidor ändå fram i nuvarande system (fast på en årlig basis). Vad vi behöver arbeta vidare med är att få till stånd ett väl fungerande system för överföring av fiskemöjligheter mellan fiskare som kan avvara kvot, även små kvantiteter, till den som har brist av någon fiskart. Fokus här ska ligga på att främst stärka det regionala fisket.

Projektet har startat upp en webbsida "fiskekvoter.se" som efter en del initiala svårigheter till sist fann en form som vi anser är mycket användarvänlig. "Köpare" och "säljare" kan enkelt registrera sina önskemål och ta privat kontakt med varandra på sidan. Sidan är för närvarande öppen för alla yrkesfiskare att nyttja.

Det som vi har kunnat konstatera efter mer än ett halvår med webbsidan är att en del fiskare helt enkelt inte är så bekväma med att använda internet på det viset. Andra som inte har behov för att få till sig kvottäckning och endast har små kvantiteter att hyra ut, ser inga skäl till att "annonsera" - de har lite att vinna på detta. Samtidigt är det så att flera fiskares sammanslagna mindre kvot innehav kan vara värdefulla för andra att förfoga över. Därför är det viktigt att var och en lägger ut vad de inte har behov för.

Det förekommer givetvis en hel del direktkontakter mellan fiskare som kan lösa deras fiskemöjligheter. Detta är bra, men det finns ändå behov av att komplettera med andra, mer effektiva lösningar vilka under årets lopp frekvent uppdateras med aktuellt kvotutbud.

För fiskets trovärdighet är det avgörande att systemet med landningsskyldigheten fungerar så bra det går, vilket motverkar en risk för "överfiske". Därför finns behov av att i tillägg till "fiskekvoter.se" också ha en under året löpande kontakt med enskilda fiskare för att få en aktuell bild av behov och tillgångar, och att fånga upp de fiskare

som behöver hjälp med annonseringar och byten och administrera överföringar i HaV:s system.

Men, att enbart hjälpa fiskaren med omfördelningar kommer inte att vara tillräckligt för att hallandsfisket ska klara landningsskyldigheten när den väl är fullt genomförd. Det måste till ett målinriktat arbete med sikte på att i möjligaste mån undvika oönskad fångst. Det kan handla bland annat om att öka selektiviteten i olika fisken, ta fram nya metoder och ett arbete för att fiskeregleringarna i olika områden bättre anpassas till den rådande verkligheten vad gäller fiskförekomster under skilda förhållanden och årstider.

Det mest småskaliga fisket, båtar under 10 m, fiskar på kustkvoter utan individuell tilldelning. Men för särskilt garnfisket finns ändå problem med bifångster, speciellt då torsk, där det från HaV har åsatts en ranson. Den begränsade kvoten på äkta tunga har också inneburit krav om större maskstorlekar för att undvika bifångst. På många sätt är det passiva fisket hotat. Här finns behov av att finna vägar för att ändå kunna nyttja kvoter som inte kan fiskas upp, tex rödspotta. Det småskaliga burfisket efter kräftor ligger utanför kustkvoten med individuell tilldelning. Det nya fiskesystemet har fått en del inlåsnings effekter utan någon flexibilitet. Under rådande förhållanden blir det då också svårt att få till en värdefull nyrekrytering.

I förstudien har vi särskilt sett till behovet av en regional samförvaltning i Halland. Något som går i nuläget inte går ihop med det nya fiskesystemet, som inte tar någon som helst regional hänsyn till hallandsfisket. Systemet behöver förändras i riktning mot en mer regional ansats. Det här är kanske den viktigaste målsättning med projektet, att tillsammans med andra regionala aktörer och intressen lägga förslag och vinna gehör för en lokal/regional samförvaltning. Å andra sidan, om HaV skulle få i uppdrag av regeringen att införa ett köp- och säljbart kvotsystem, behöver projektet arbeta fram förslag, och söka om möjligt acceptans från hallandsfisket, till att bilda en gemensam regional/lokal kvotförvaltning.

Miljöfrågorna spelar en stor roll för fiskets fortlevnad. En viktig åtgärd anser vi är att uppmärksamma och samla in kunskap om tillståndet för havsmiljön och iakttagelser sett ur fiskets synvinkel i områden där hallandsfiskare bedriver sitt fiske, vare sig det sker med nät, bur eller trål. Det pågår yrkesfiske året runt och näringen fungerar därvid som en unik mätare över vad som pågår under ytan i havet och som påverkar fisket. Kunskap från äldre fiskare bör också hämtas in med vad de kan ge för bild av det historiska skeendet i Kattegatt. De här perspektiven behöver finnas med för att komplettera andra officiella undersökningar som alltid har skett väldigt sporadiskt.

Att få igång en nyrekrytering måste till för att kunna bevara ett framtida yrkesfiske i Halland. Det är en helt avgörande fråga som projektet behöver lägga mycket krut på. Många fiskare i Halland är nära pensionsåldern och kan komma att lämna yrkesfisket de närmaste åren. Även yngre fiskare har lämnat yrket och bara några få tillkommit. När mycket av erfarenheten och kunskapen om fiskets bedrivande väl har försvunnit från det aktiva fisket är det sannolikt redan försent att vända på utvecklingen.

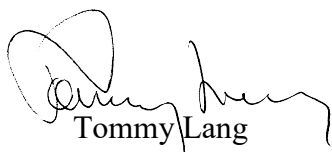
En annan uppgift i projektet är att lyfta fram idéer som kan befrämja handel och produktion av fiskprodukter i närområdet. Här skulle det kunna vara möjligt att koppla samman nyrekrytering av fiskare med aktiviteter av handel och förädling i land, och därigenom minska på den ekonomiska och kunskapsmässiga tröskel som omgärdar en fiskeriverksamhet. Kanske innebär kombinationen också en möjlig väg till acceptabla arbetstider som kan göra yrket mer attraktivt att etablera sig i för yngre fiskare.

Det digitala spårbarhetssystemet som HaV (kraftigt försenat) kommer att införa den 1 januari år 2019, är dock ett allvarligt hot mot en lokal utveckling av småskalig handel och beredning. Kraven på administrativa insatser är precis lika höga, oavsett om det är ett storskaligt pelagiskt fartyg med 100 ton sill som landar sin fångst eller det bara handlar om 100 kilo från en garnbåt. Problemet måste på något vis lösas.

Som arbetsgruppen här tagit upp finns det ett flertal stora utmaningar för projektet "Bevara Yrkesfisket i Halland" att ta sig an. Det är angeläget att detta kommer igång så snart som möjligt. Huvudprojektet är dock mer kostsamt än förstudien, vilket gör att vissa åtgärder kan komma att bedrivas på sparlåga och andra kan få vänta, fram tills dess att Jordbruksverket har beviljat stöd för projektet.

Träslövsläge den 30 september 2017

Havs- och Kustfiskarnas Producentorganisation

Tommy Lang